

JUSTITSMINISTERIET

Civilafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 22. september 2016
Kontor: Procesretskontoret
Sagsbeh: Louise Falkenberg
Sagsnr.: 2016-4000-0310
Dok.: 2068353

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål, som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 30. august 2016 i forbindelse med den tekniske gennemgang af finanslovforslaget for 2017 i Retsudvalget. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Trine Bramsen (S).

Søren Pind

/

Lars Solskov Lind

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål fra Folketingets Retsudvalg:

”Vil ministeren redegøre for, hvornår der senest er foretaget ændringer af lovgivningen vedrørende adgangen til fri proces samt hvorvidt disse ændringer har medført et fald i antallet af sager, hvortil der er bevilget fri proces?”

Svar:

1. Reglerne om fri proces findes i retsplejelovens §§ 325-336. Bestemmelserne suppleres af bekendtgørelse nr. 1435 af 1. december 2015 om fri proces.

Indtægtsgrænsen for fri proces og den nærmere regulering heraf fremgår af retsplejelovens §§ 325 og 326. Bestemmelserne suppleres af § 1 i bekendtgørelsen om fri proces. De almindelige betingelser for fri proces fremgår i øvrigt af §§ 327 og 328.

I retsplejelovens § 327, stk. 1 og 3, er opregnet nogle konkrete sagstyper, hvori der som udgangspunkt uden videre gives fri proces til sagen i første instans, når de økonomiske betingelser er opfyldt. Det samme gælder ankesager, hvor ansøgeren helt eller delvist har fået medhold i den foregående instans, og sagen er appelleret af modparten, jf. § 327, stk. 2. Udgangspunktet i stk. 1 og 2 fraviges, hvis det er åbenbart, at ansøgeren ikke vil få medhold i sagen, jf. § 327, stk. 4.

Bestemmelsen i retsplejelovens § 328 omfatter de sager, der ikke er omfattet af § 327. I sager omfattet af § 328 er hovedkriteriet for at få fri proces, om ansøgeren skønnes at have haft rimelig grund til at føre proces. I § 328, stk. 2, er opregnet de vigtigste hensyn, som indgår i vurderingen af, om ansøgeren har rimelig grund til at føre proces. § 328, stk. 3, indeholder en særlig afvejningsregel (formodningsregel) for tre typer af sager.

Retsplejelovens § 329 indeholder en generel hjemmel til at meddele fri proces, når særlige grunde taler for det, selv om de almindelige betingelser i §§ 325-328 ikke er opfyldt.

2. Reglerne om fri proces gennemgik ved lov nr. 554 af 24. juni 2005 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Sagsomkostninger, retshjælp og fri proces) en række ændringer. Ændringerne byggede på forslag fra Retsplejerådet.

Der blev ved lovændringen blandt andet gennemført en mere detaljeret regulering af de materielle betingelser for at få fri proces.

Lovændringen medførte endvidere en ændring af forholdet mellem dækning via en retshjælpsforsikring (eller en anden forsikring, der dækker omkostningerne ved sagen) og fri proces, således at der ikke gives fri proces, hvis parten har en retshjælpsforsikring, der dækker den konkrete sag. Før lovændringen omfattede en bevilling til fri proces alene de omkostninger ved sagen, der ikke var dækket af en retshjælpsforsikring. Der blev samtidig indført mulighed for, at en person, der har retshjælpsforsikringsdækning, kan ansøge om dækning af rimelige udgifter ud over forsikringens maksimum, hvis de øvrige betingelser for fri proces er opfyldt, og sagens karakter og omstændighederne i øvrigt kan begrunde, at sagsomkostningerne ikke har kunnet holdes inden for forsikringens maksimum.

Reglerne om fri proces er efterfølgende blevet ændret flere gange. Der har i en række tilfælde været tale om konsekvensændringer som følge af ændringer af anden lovgivning. Der er dog også blevet foretaget enkelte ændringer af de materielle betingelser for fri proces i visse sager. Dette gælder således lov nr. 1266 af 16. december 2009 om ændring af retsplejeloven, lov om Domstolsstyrelsen og lov om retsafgifter, der lovfæstede muligheden for, at samlevende ansøgere om fri proces til en sag om ægteskab eller forældremyndighed kunne vælge at søge om fri proces efter de økonomiske betingelser, der gælder for enlige, og lov nr. 594 af 14. juni 2011 om ægtefælleskifte m.v., der bl.a. indebar, at kompetencen til at meddele fri proces til bobehandling efter § 1 i lov om ægtefælleskifte blev overført til skifteretten.

3. Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet vedrørende antallet af sager, hvortil der er bevilget fri proces, indhentet oplysninger fra Civilstyrelsen, der blandt andet har oplyst, at antallet af ansøgninger om fri proces navnlig siden 2009 er faldet år for år. Civilstyrelsen har endvidere oplyst, at der i forhold til antallet af sager, hvortil styrelsen har meddelt fri proces, i perioden fra 2007 har været årlige udsving, og at der således ikke ses nogen entydig udvikling. Civilstyrelsen har dog bemærket, at faldet i antallet af ansøgninger om fri proces overordnet set har medført et fald i antallet af sager, hvortil der er meddelt fri proces.

Det er Civilstyrelsens vurdering, at navnlig et generelt lavere antal civile sager ved domstolene kan være forklaringen på, at styrelsen modtager færre ansøgninger om fri proces.